

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Venerabilis Yolandae Priorissae Ad Mariae Vallem in Ducatu Luciliburgensi

Wiltheim, Alexandre

Antuerpiae, 1674

Cap. II. Henricus Comes Viennensis & Namurensis; eius Vxor Margarita
Curtiniacensis, & horum liberi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11873

CAPUT II.

*Henricus Comes Viennensis & Namurensis,
eius Vxor Margarita Curtiniacensis,
& horum liberi.*

CAptus est Henricus in bello Namurensi anno 1220. ut supra dici coeptum. De eo bello ita eodem anno Albericus. Comes Namurensis Philippus, Comitis Petri Antistodorensis filius, contra Valerannum (Limburgicum Comitem Luciliburgensem) varios habuit conflictus. Sed tandem per Episcopum Leodiensem (Hugonem Petrapontium) & Archiepiscopum Coloniensem (D. Engelbertum) bonis viris mediantibus firma pax interponitur. Hoc bello Henricum Viennæ Comitem cum fratribus partes Philippi secutum, inferius dicenda non obscure demonstrant; cur autem secutus sit, an quod iam tum esset Philippi sororius, ductâ eius sorore Margaritâ, divinandum relinquo; etsi non est improbabile. Id certum, captum eum per id bellum à Walramo, eiusque fratres. Cùm enim eodem anno 1220. mense Augusto, inter Walramum & D. Engelbertum Archiepiscopum Coloniensem, (cui cum Walramo de Montium ditione erat controversia) pax agente Henrico Brabantiae Duce conciliaretur, inter pacis capita, unum illud fuit, ut Walramus Henricum Viennæ Comitem eiusque fratres, quos captivos habebat,

bebat, liberos sine ullâ conditione adiectâ dimitteret. Quod si in posterum Viennensis clientelæ causâ Walramo esset cum Henrico controversia, ut ne eâ re pacis huius quidquam violaretur. Hæc ex tabulis pacificatorij Gelenius, in actis D. Engelberti, & Butkenius in trophæis Brabanticis. Cæterùm hinc intelligitur, iam hoc tempore clientes fuisse Luciliburgensium Comitum Viennenses, deque eâ re agitatâ cum Walramo Comite Luciliburgensi diffidia, quæ sæpè deinceps memorabuntur.

Fuerunt ad hæc in clientela Prumiensis cœnobij Comites Viennenses, quâ de re est locus egregius in veteri codice Prumiensi. Continet is descriptionem iurium atque vectigalium cœnobij, exaratus primum anno 993. iterùm deindè (sed adiectis interdum notationibus) anno 1222 à Cæsario ex Abbate Prumiensi, cœnobitâ Heisterbacensi, cuius meminit Cæsarius alter Dialogorum ille scriptor. De clientelâ porrò Viennensi hæc est annotatio. *Constat Comitem Vienna (erat Henricus noster) tertiam partem Abbatia citrà Kile fluvium ab Ecclesiâ in Feodo possidere, & duas partes, nobis & conventualibus Ecclesijs ac ministerialibus nostris retentas, sic ut, fidelis noster & nobilis homo, ab invasoribus deberet, quantum in ipso esset, defendere; ita tamen, quod ibidem nullam violentiam contrâ suum iuramentum præsumeret inferre, & nihil ibidem, præter servitium, quod ei à Prædecessoribus nostris indultum est, quod Voidinest appellatur, & tertiam partem placi-*

ſorum, ſive ſatisfactionem, debito modo ſecundum privilegia Eccleſiæ deberet percipere, & non ſolum nobis, ſed toti familiae, ut ita dicam, honorem exhibere, & in omnibus, ubi neceſſitas requireret, ſub aliis ſuis refugium & fidele auxilium miniſtrare. Prædictus enim Comes tenet ab Eccleſiâ curiam de Clutterche, & curiam de Trittenheim, & item Trittenheim, curiam I. in Sueyge, curiam de Veis, quæ ſita eſt ſuprà Prumiam fluvium, curiam de Trimparden, curiam de Mettendorff, curiam de Daleyden & magnam Viciniam circà Daysberche caſtrum, quod etiam tenet à nobis. Curiam de Manderſceit iuxtà Vaſubre, curiam de Didendorff, curiam de Bure iuxtà Remeche, ius patronatus & duas partes decimæ Eccleſiæ de Kileburhe iuxtà Malberche, curiam de Oremute, ubi Kila oritur, Villam I. iuxta Lizendorff, quæ Buyle appellatur, medietatem curiæ de Scohoye iuxtà Monasterium. Item Monasterium, & Arre, & aliquas villas, & magnam ſilvam. Puto prætereà eum tenere iuxtà Arre bonam villam, quæ appellatur Muckeſceyt; attinet enim illi curiæ ius patronatus Eccleſiæ eiſdem villæ, quam tenent ab eo hæredes Domini Vareboldi de Arre. Iſta planè non conſtant mihi; idcirco investigate. Debet & tenere Ludenacker, & Piterſheim, quæ ſitæ ſunt ex illâ parte Moſæ iuxtà Maſtric. Tenet etiam ius patronatus Eccleſiæ de Baſtenache & alios redditus noſtros ibidem cum decimâ. Sex enim patronatus tenet Eccleſiarum, Mettendorff I. Veys, II. Daleyden, III. Kileburch, IV. Bure iuxtà Remeche, V. Baſtenache, VI. Puto etiam eum tenere patronatum Eccleſiæ de Sconhoye iuxtà Monasterium. Hæ enim curiæ, quas ſuprà deſcripſimus, amplos & longos & ſatis optimos habent

habent terminos. Præterea tenet duas villas iuxta Dune castrum, quas illi de Manderseyt, Dominus V. & frater eius vel heredes eorum, tenent ab eo. Præterea tenet alia quam-plurima, quæ modo non habeo in memoriâ. Ista planè non constant mihi; idèd investigate. Hactenus Cæsarius, enumeratis universim Viennensium Comitum clientelis Prumiæ obnoxijis, quas deindè sigillatim suis locis exequitur.

Præter hæc Prumiensia, possedère Comites Viennenses alia quam-plurima, & imprimis à Comitibus Luciliburgensibus ipsam Viennam; quibus adde, quæ Henricus noster D. Engelberto Coloniae Archi-Episcopo clientelæ nomine cessit, in Hamme; itemque ius de Nuenberg Comitatus de Manderscheidt castri sui, quæ Gelenius in sua Colonia memorat; ut ingentes, sanè, fuerint Henrici opes, maximaque latifundia.

Tantis opibus & claro suo genere dignum inivit matrimonium, ductâ Margaritâ, filia Petri Curtiniacensis, Imperatoris Constantinopolitani, cuius avus fuit Ludovicus Galliaæ Rex, cognomento Crassus. Albericus *Sibillam* nominavit, an errore, an quod id alterum esset Margaritæ nomen, haud excutio.

Anno 1217. Petrum & Yolandam parentes ab Honorio III. Pontifice Maximo Romæ Imperatorio diademate coronari vidit cum fratribus Roberto & Balduino, tribusque sororibus, ut tradit Robertus Autifiodorensis, vetus scriptor, & post veteres Petrus d'Outremannus.

Nupserat antea Margarita Rodulfo Comiti Uxellodunensi, Odonis filio, ut Auctores sunt ex antiquis, Albericus; ex nostris, Andreas du Chesnius, & Petrus Chifletius, Viri Doctissimi, ille in Drocensi, hic in Fontanensi D. Bernardi stemmate. Sed ex eo matrimonio nulla fuit proles. Obijt Rodolphus Kalendis Martijs anno mihi incomperato. De die ita Ephemerides *MARIÆ Vallis.*

Kal. Martij, obiit D. Rodulfus Dominus Uxellodunensis, primus maritus sororis Margaretae, quondam Comitissa Viennensis.

Nec magis compertum habeo, quo anno Henrico Margarita nupserit. Id ex tabulis constat, anno 1231 fuisse Henricum & Margaritam coniuges. Cum enim Margaritæ frater Philippus, bello Albigeni anno 1226 defunctus, testamento mandasset condi cœnobium patrum Cisterciensium, Henricus & Margarita ex Philippi decreto cœnobium Grandis Prati in agro Namurensi condiderunt. In geminis eâ de re tabulis eo anno editis, inscribuntur, *Henricus Marchio Namurensis & Vienna Comes, & Margarita Marchionissa & Comitissa.* Quo pacto autem ad Margaritam Namurensis ditio pervenerit, paulò altius hîc repetendum.

Henrici Comitis Luciliburgensis & Namurensis, cognomento Cœci, filia Aleida, nupsit Balduino Magnanimo, Hannoniæ Comiti. Is iure uxorio & Friderici Imperatoris concessu Namurum

rum

rum occupavit, moriensque Philippo filio, Nobili appellato, ceu hæredi, transdidit.

Decessit hic sine liberis, eiusque soror Yolanda, Petri Curtiniacensis uxor, Namurum per quadriennium habuit, postposito fratre eius Henrico, tunc ad imperium Orientis à Latinis proceribus excito, quoad tandem Philippo filio idcessit. Philippo autem in bello contra Albigenfes anno 1226. haud longè Avenione defuncto, Margarita nostra eius soror in Namurensi ditio-
ne suffecta est. Sed non diu ei Namuro pacatè frui licuit. Primùm Ferrandus Flandriæ comes armis eam impetijt, quod uxori suæ Ioannæ præ Margaritâ ius in Namurum esse contenderet. Erant enim Ioanna ex Balduino Imperatore Constantinopolitano eius nominis primo: Margarita ex Yolandâ, uti dixi, eius sorore, prognatæ, & nascendi ordine Yolandam Balduinus anteibat. Quocircâ potior ad habendum Namurum erat Ioanna. Et hæc causa est illati Margaritæ à Ferrando eius marito belli; quod pace mox secutâ sopitum est. Pax ea facta Cameraci anno 1232. mense Novembri. Ita relicto Margaritæ Namuro, Ferrandus & Ioanna coniuges eodem anno raturum habuere, ex Philippi cognati sui testamento, conditum ab Henrico & Margaritâ Grandis Prati cœnobium.

Intereâ Balduinus Margaritæ frater evehitur ad culmen Imperij Constantinopolitani, sub annum 1237, Rebus autem haud prosperè ei per
O § imperij

imperij initia succedentibus, venit in Galliam; petatum à D. Ludovico Galliae Rege suppetias. Addixit auxilia Ludovicus, & insuper Namurensem Provinciam pro Balduino armis à Margaritâ eius sorore repetijt. Nec passa illa sibi amplissimam ditionem facilè eripi, arma armis opposuit. Pugnatum acriter. Sed tandem Henricus cum Margaritâ non absque Namurensum sanguine ex urbe patriaque eiectione, locum Balduino cesserunt, cuius sunt tabulae pro cœnobio Grandis Prati, factae hoc anno mense Aprili Valentinianis.

Cætera deindè de Henrico & Margaritâ diximus in rebus Yolandæ. Addimus hic utriusque Elogium ex Ephemeridibus Grandis Pratis.

IV. Kal. Novembris, Anniversarium Nobilissimi Marchionis & Comitum Henrici & Margaretae comitalis eius, fundatorum nostrorum, quorum animabus misereatur Deus.

HENRICI ET MARGARITÆ LIBERI.

FRIDERICUS. Nominatur à Patre & Matre in tabulis anni 1248. quas in rebus Yolandæ adscripsimus. Nominant eum quoque Ephemerides MARIAE Vallis, & Cantipratanus, etsi tacito patris nomine, ut ibidem diximus. Obijt antè eundem annum 1248. proque eo defuncto preces Anniversarias parentes Trinitarijs Viennensibus iisdem tabulis indixere. Diem mortis eius ita signant Ephemerides quas dixi.

IV. Idus

IV. Idus Novembris, obiit Fridericus filius Domini Henrici Comitis Viennensis.

Exindè primogeniti titulus Philippo eius fratri secundogenito tributus est. Ita in tabulis anni 1248. memorati Henricus & Margarita, dotantes Trinitarios Viennenses, aiunt, se id facere de consensu Philippi sui *Primogeniti*; ac deindè Anniversaria sacra instituunt pro se vivis, & filijs *Friderico & Philippo*; illo quidem reapse primogenito eaque de causa primo loco nominato, sed mortuo; hoc autem vivo, & secundogenito, ideoque secundo loco posito, succedente tamen in ius primogeniti. Undè & in titulo arcæ, de quâ in rebus Yolandæ, Philippus *Primogenitus* quoque dictus est.

Uxor ei fuit filia Comitis Salmensis, Henrici, ut interpretabar ego. Nuptiarum solenne ex Hermanno recensuimus. Ea Friderico mortuo, ut auctor est Thomas Cantipratanus, Waltheri Meisenburgij suasu Sanctimonialis facta est Cisterciensis, & tandem in eodem ordine Antistita.

Liberosne ex Friderico sustulerit, nullo veteri monumento traditum invenio. Colligit tamen in historiâ suâ Luciliburgensi V. A. Eustachius Wilthemius, sustulisse Henricum Bellacostæ Dominum, qui in tabulis anni 1270. Philippum Yolandæ fratrem vocat idiomate Gallico *Oncle*, quæ vox patruo & avunculo æquè convenit, & positam esse pro patruo, infra in Philippo, ad

annum 1256. probabili argumento patebit. Adde quod Bellacostani proceres Henrici posterius, insignijs Viennensibus vetustis, hoc est, Parmâ argenteâ in areâ rubrâ, usi fuerint, cuius rei sunt exempla iam inde ab anno 1341.

Qua id porrò de causa, nisi quod essent paterno genere à Viennensibus Comitibus orti? Undè & idem Præses, in collectione procerum gentis Bellacostanæ adnotavit: *Domini in Schonecken à Comitibus Viennensibus descendunt.* Quibus omnibus efficitur, Friderici Viennensis ex coniuge Salmensi fuisse filium Henricum Bellacostanum.

PHILIPPUS. Is genus post patrem propagavit, de quo deinde seorsum.

HENRICUS, clarus infulâ Pontificiâ Traiectensi. Sed antè claruit dignitate Præpositi ædis maximæ Coloniae Agrippinæ, quo titulo eum perpetuò cohonestat Hermannus. Postea Yolanda eius sorore cœnobium MARIAE Vallis anno, ut diximus, 1248 ingressâ, ad Cathedram Pontificalem Traiectensem evectus est. Cum enim anno 1249 Otho Episcopus Traiectensis obiisset, sublectus ei est Goswinus ab Amstel. Sed eo per annum rem malè gerente, conventus habitus Traiecti. Adfuerunt Wilhelmus Romanorum Rex, Petrus Cardinalis Capitijs, & Conradus Archi-Episcopus Coloniensis, & cedente Goswino, iubente Conrado, sublectus est Henricus filius Comitis Viennensis, *Conradi Consanguineus*, ut ait Ioannes à Leidis. Non tulere proceres
Am-

Amstelani & Voerdenses, Goswinum propinquum suum ita redactum in ordinem. Igitur cum Othone Geldriæ Comite iuncto fœdere, Henricum armis infestant. Is vir strenuus copias in hostem Traiecto educit, benè apprecante & victoriam ominante, qui tum Traiecti aderat, Conrado Archi-Episcopo. Mox fama excivit Regem Romanorum Wilhelmum; quem Traiectum advolantem, ut bellum sopiret, Conradus sapienti oratione intrâ mœnia continuit. In tererâ Henricus cæsis fugatisque hostibus victor Urbem equo invehitur, captos victosque iuxtâ se agens Amstelium & Woerdenum; quos tamen Conradi rogatu mox liberos dimisit.

Non passus diu inultum manere initum contrâ se Othonis Geldri fœdus, postridiè, quàm de hoste triumphaverat, victricia in eum arma convertit. Otho contrâ egressus in aciem, cæsus fugatusque cessit ingentem Henrico prædam. Per eadem tempora anno 1251 Henricus, etiam tùm electus tantùm Archi-Episcopus, & adhuc Præpositus summæ ædis, & Archi-Diaconus Coloniensis, cum à Pontifice Maximo obtinuisset, ut sibi liceret proventibus suorum *Beneficiorum*, ut vocant, uti, frui, concessit Elyse Abbatisse SS. Virginum D. Ursule sodalium Colonię, ut Parœcia Kellensis sibi debitos fructus haberet; quod anno deindè 1252. 5. Kal. Augusti ratum habuit, etiam tùm quoque Electus tantum, ut suprâ dictum. Tabulas edidit Crombachius in *Vindicijs Ursulanis*.

Inpo-

In posterum *Electi* titulo liberatus, anno 1254. fundamenta iecit maxime Basilicę Traiectensis. Eius quoque opus est arx *Vrelandia*, ita dicta à pace partâ post devictos Amstelios. Ex quâ victoriâ ingenti confectâ prædâ, suffecere imposteriorum opes ad antè memorata aliaque molimina.

Interim dum his rebus curam Henricus impendit, successit novi belli materia. Anno 1258. in decursionibus equestribus Antuerpię læsus gravissimè Florentius, Florentij pueri Hollandiæ Comitis tutor, occubuit. Hinc scissi in factiones Hollandi, alijs Othoni Geldriæ Comiti, alijs Henrico Brabantiaë Duci tutelam deferentibus. Unde intestina bella, vicinos etiam Principes commovère. Conradus Coloniensis Archi-Episcopus & Gerhardus Iuliacensis Comes in arma coorti, prælio conflixerunt. Henricus iunctis adversus Geldrensem cum Conrado copijs, post longum & acre certamen, noctis interventu simulata fuga, tabernaculis repentè sublatis, discessit. Sed postero die sub auroram Geldrenses nec opinantes aggressus accêdit, & castris exiit, fugientesque insecutus atque populatus agros, prædam ingentem victor retulit, ut narrant Be-ka & Leidanus.

Eodem anno Theodoricus Clivię, & Otho Geldriæ Comites, bonis suavoribus, controversiam quandam submisère arbitrio Conradi Archi-Episcopi Coloniensis & Henrici Traiectensis. Locus arbitrij lectus Neomagum. Sed arbitris

tris moram subindè trahentibus, delata contro-
versia ad Henricum Brabantiae Ducem, si prio-
res arbitri ad X. Kal. Octobris Neomagi non ad-
essent. Hæc Butkenius ex tabulis. Quo pacto
deindè Henricus fratri suo Philippo ab Henrico
Bellacostæ Domino capto subvenerit, in rebus
Philippi exponam.

Anno 1268. ad MARIAE Vallem advenit, ut
in rebus Yolandæ dictum. Indè Traiectum re-
versus, prid. Nonas Iunij eiusdem anni decessit.
Collegium Canonorum Steinwichiæ primus
instituit, & Provinciam optimè munitam succes-
sori suo reliquit. Situs est in æde maximâ à se-
condi cœptâ, hoc epitaphio adscripto.

*Qui nova præcelsi iecit fundamenta templi,
Præsidium Vreland extruit huic populo.
Vir placidus, recti custos, virtutis amator,
Tempore quem nullo laus reticenda manet.*

In Ephemeridibus MARIAE Vallis ita de eò
scriptum est.

*Prid. Nonas Iunij Obijt D. Henricus Episcopus Traie-
ctensis, qui nobis multa bona fecit; pro cuius Anniversa-
rio agendo D. Iohannes de Iubileo dedit nobis XXII. li-
bras Trevirensium Denariorum, cum quibus comparavi-
mus XX solidos censuum Trevirensium Denariorum, &
tria maldra siliginis reddituum singulis annis in Molendi-
nis de Stirpenich, de quibus conventus habebit ad pitan-
ciam XXX solidos ipsâ die.*

*Item Anniversarium prædicti Iohannis Canonici Leo-
diensis, de quo habemus in Theonifvillâ XL solidos cen-
suum*

224 *Genealogia Historica, veterum Comitum
suum Metensium Denariorum, & IV amas vini in qua-
dam vinea posita ibidem iuxta vineam nostram singulis
annis. Hic ordinavit, ut pro se, & pro predicto D. E-
piscopo dicerentur tres Missæ per singulas hebdomadas sancti
Petri Martyris.*

Iudicium vicus est trans Mosellam è regione
Theodonisvillæ, patria Johannis à Jubileo, ubi
Ludovici Pij Imperatoris filij, Lotharius, Ludo-
vicus, & Carolus anno 844. Synodum seu con-
ventum habuere. Nunc contractâ voce *Iendtz*
appellamus; quod *Iubilum* ore nostro significat.
Hinc Ioannes ille Canonicus Leodiensis, cogno-
men sibi fabricatus est à *Iubilo*, ignoratione, ut
ferebant rudia illa tempora, Latini nominis pa-
triæ suæ. Othonibus imperantibus Iudicium
Comitatus in pago Mosellensi erat caput, iisdem-
que temporibus Ioannes Abbas Gorziensis, in
actis translationis Divæ Glodesindis, *Villam Iudi-
cium* nuncupavit.

P E T R U S. Fuit præpositus D. Martini
Leodij. Sub annum 1264. cum Henricus Bella-
costanus eius nepos Philippum Comitem Vien-
nensem, ipsius Petri fratrem, Bellacostæ capti-
vum detinisset, persuasit Henrico fratri Traie-
ctensi Episcopo, ut Philippo subveniret.

Degebat per hosce dies Leodij ad D. Martini
reclusa Eva, Iulianæ in festo die Venerabilis Sa-
cramenti instituendo adiutrix. Ad eam hoc eo-
dem anno VI. Idus Septembris, Urbanus Pon-
tif. Max. Viterbio diploma gratulatorium de-
cretæ

cretæ à se toto orbe terrarum illius festi diei, iam multò ante apud D. Martini Canonicos agente Iulianâ celebrari cœptæ, transmisit Petrum porrò D. Martini Canonicorum tunc præpositum, haud dubiè non parum res ista attinuerit. Anno deindè 1271 Eternaci tres fundos hæreditarios, Ienensem, Buwilranum & Huchelinganum Margaritæ Comitissæ Luciliburgensi, eiusque filio Henrico, clientelares fecit, transituros sub iisdem formulis ad Philippum fratrem suum, eiusque posteros Comites Viennenses. Tabularum habeo exemplar.

Denique Yolandæ sororis exemplo, spretâ inclyti generis profapiâ, Patrum Dominicanorum Ordini se dedidit. De eo ita Ephemerides **MARIAE** Vallis.

Nonis Februarij obiit frater Petrus Prædicator, frater sororis Yolandæ Viennensis. Hâc die habebit conventus ad pitantiam X. solidos de bonis de Nortzingen.

YOLANDA nostra incomparabilis.
N. filia incompti nominis, ex solo Hermannò cognita.

CAPUT III.

Philippus Comes Viennensis & Dominus Grimbergensis, eiusque uxor Maria, horumque Liberi.

PHILIPPUS, genus in posteros propagavit. Friderico fratre maiore natu mortuo,
P primo-